

Секція: Економіка, організація та управління підприємством

ЖАДЬКО К.С.

*д. е. н., професор,
завідувач кафедри економіки підприємств*

ФЕЩЕНКО О.М.

доцент кафедри економіки підприємств

РАТУШНА М.П.

*студентка кафедри економіки підприємств
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпропетровськ, Україна*

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПОТУЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює необхідність ефективної діяльності підприємств. Тому підприємствам для того, щоб вижити, необхідно правильно організувати діяльність та формування виробничої потужності.

Аналізу формування та використання виробничої потужності підприємств присвячено чимало праць як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Значний внесок у дослідження цих питань зробили такі вчені: Андреюк Н.В., Бланк І.О., Бойчик І.М., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М., Поддєрьогін А.М., Ізмайлова К.В., Лахтіонова Л.А., Шеремет А.Д.

Виробнича потужність підприємства характеризує максимально можливий річний обсяг випуску продукції (послуг, робіт) відповідно до встановленої номенклатурою та їх якістю в умовах найбільш повного використання обладнання і виробничих площ, застосування прогресивної технології та організації виробництва. Виробнича потужність вимірюється в тих одиницях, в яких вона планується і враховується. У більшості випадків це натуральні, умовно-натуральні і вартісні вимірники за видами продукції, що виготовляється [3, с. 19].

Запланована виробнича програма підприємства повинна пройти ресурсне обґрунтування, тобто визначення її забезпеченості виробничими потужностями, трудовими, матеріальними та інвестиційними ресурсами. Класифікація факторів, що впливають на величину формування виробничої потужності,

побудована за ознакою їхньої деталізації (рис. 1).

Рисунок 1. Класифікація факторів формування виробничої потужності

[2, с. 149]

Організація інтенсивного використання наявних виробничих потужностей є важливим фактором економічного зростання, при якому не тільки підвищується ефективність застосовуваних потужностних ресурсів, але і зростає її значення у прирості продукції, тобто коли головним джерелом збільшення випуску продукції стає економія цих ресурсів.

Основними факторами, що впливають на рівень використання обладнання, є вдосконалення організації обслуговування виробництва, підвищення якості та організації планування виробництва, технічного розвитку підприємств і технологічного планування завантаження обладнання, більш широке впровадження в практику виробництва сучасних прогресивних форм організації праці, вдосконалення матеріального стимулювання поліпшення використання обладнання, вдосконалення структури парку обладнання шляхом раціонального розподілу виділеного підприємству і перерозподіл

недовантаженою, підвищення коефіцієнта змінності роботи устаткування, скорочення часу простоїв обладнання в ремонтах. В узагальненому вигляді класифікація обох видів представлена в табл. 2.

Таблиця 2. Класифікація факторів, що впливають на виробничу потужність та її використання [3, с. 20]

Фактори, що впливають на величину виробничої потужності	Фактори, що впливають на використання виробничої потужності
<ol style="list-style-type: none">1. Кількість машин (робочих місць) та їх технічний рівень2. Розмір виробничих площ3. Рівень пропорційності в пропускній спроможності між групами машин4. Прогресивна технологія5. Механізація і автоматизація6. Якість матеріалів, досконалість конструкцій виробів, підвищення ступеня уніфікації і та стандартизації7. Ступінь освоєння техніки робітниками	<ol style="list-style-type: none">1. Народного господарська потреба в продукції2. Матеріально-технічне постачання підприємств3. Забезпечення робітниками підприємства4. Комплексний введення в дію нових потужностей5. Забезпечення енергетичними ресурсами6. Структура парку устаткування7. Наднормативні простої обладнання в ремонті8. Підвищення змінності роботи устаткування9. Організація обслуговування виробництва10. Ступінь вдосконалення планування виробництва і завантаження обладнання11. Організація праці і його стимулювання12. Організація кооперування використання потужностей

Класифікація обох видів факторів являє собою теоретичний аналіз кількісних і якісних факторів підвищення ефективності використання виробничих потужностей. Результативність аналітичної оцінки багато в чому залежить від обґрунтування системи показників, за допомогою яких можна визначити рівень інтенсивності використання виробничих потужностей.

Діюча потужність підприємства відбиває його потенційну здатність виробити протягом календарного періоду максимально можливу кількість продукції, передбаченої планом. Вона має динамічний характер і змінюється відповідно до організаційно-технічного розвитку виробництва.

Виявлення виробничих потужностей, які будуть функціонувати в плановому періоді - є найважливішим моментом техніко-економічного обґрунтування плану випуску продукції.

Найоб'єктивнішу аналітичну інформацію про рівень використання виробничих потужностей дає система показників, яка розділяється на три групи:

- показники, які характеризують рівень освоєння проектної та використання середньорічної виробничої потужності підприємства;
- показники, які характеризують використання устаткування в часі та в потужності (коефіцієнти екстенсивної та інтенсивної завантаженості);
- показники використання устаткування та площ у вартісних і натуральних вимірниках [4, с. 47].

Аналіз наведених показників дає змогу отримати інформацію про рівень використання й наявність резервів виробничих потужностей підприємства, його підрозділів і розробити заходи щодо поліпшення їх використання.

Основними способами підвищення ефективності використання виробничих потужностей є:

- технічне вдосконалення устаткування й механізмів;
- використання прогресивних технологічних процесів;
- збільшення часу роботи устаткування (підвищення коефіцієнта змінності, скорочення простоювання);
- застосування прогресивних форм організації виробництва тощо.

Отже, аналіз формування та використання виробничої потужності підприємства характеризується максимальною кількістю продукції відповідної якості та асортименту, що може бути зроблено їм в одиницю часу при повному використанні основних виробничих фондів в оптимальних умовах їх експлуатації. Розвиток нашої економіки на сучасному етапі і в найближчій перспективі обумовлює необхідність вдосконалення організації інтенсивного використання виробничих потужностей.

Література:

1. Планування діяльності підприємства: Опорний конспект лекцій / Н.Г. Грядунова, О.В. Пахлова., І.В. Тісагдіо, А.В. Семенькова – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2013. - 56 с.
2. Планування діяльності підприємства: Конспект лекцій / Укладач О.Ю. Древаль. – Суми: Вид-во СумДУ, 2012. – 146 с.
3. Полозова Т.В. Економічне обґрунтування ефективного використання виробничої потужності підприємства // Т. В. Полозова / Науковий вісник. – 2009. – № 17. – С. 17-23.
4. Романенко М. А. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення // Держава і регіони. – 2010.- № 3. – С. 318-321.